

ŁUMACZENIE

UMOWA O DIALOGU POLITYCZNYM I WSPÓŁPRACY

między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republikami Kostaryki, Salwadoru, Gwatemali, Hondurasu, Nikaragui i Panamy, z drugiej strony

KRÓLESTWO BELGII,

KRÓLESTWO DANII,

REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC,

REPUBLIKA GRECKA,

KRÓLESTWO HISZPANII,

REPUBLIKA FRANCUSKA,

IRLANDIA,

REPUBLIKA WŁOSKA,

WIELKIE KSIĘSTWO LUKSEMBURGA,

KRÓLESTWO NIDERLANDÓW,

REPUBLIKA AUSTRII,

REPUBLIKA PORTUGALSKA,

REPUBLIKA FINLANDII,

KRÓLESTWO SZWECJI,

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ,

Umawiające się Strony Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską oraz Traktatu o Unii Europejskiej, zwane dalej „państwami członkowskimi” oraz

WSPÓLNOTA EUROPEJSKA, zwana dalej „Wspólnotą”,

z jednej strony, oraz

REPUBLIKA KOSTARYKI,

REPUBLIKA SALWADORU,

REPUBLIKA GWATEMALI,

REPUBLIKA HONDURASU,

REPUBLIKA NIKARAGUI,

REPUBLIKA PANAMY,

z drugiej strony

ZWAŻYWSZY na tradycyjne historyczne i kulturowe więzi między Stronami oraz chęć zacieśnienia łączących je stosunków, w oparciu o istniejące mechanizmy, które te stosunki regulują,

ZWAŻYWSZY na fakt, że pozytywny rozwój sytuacji w obu regionach w ostatnim dziesięcioleciu umożliwił promowanie wspólnych celów i kwestii leżących we wspólnym interesie oraz wejście w nową fazę stosunków, zacieśnionych, nowoczesnych i stałych, dzięki czemu możliwe jest reagowanie na wewnętrzne wyzwania i wydarzenia międzynarodowe,

POTWIERDZAJĄC poszanowanie dla zasad demokracji i podstawowych praw człowieka, zawartych w Powszechnej deklaracji praw człowieka,

PRZYWOŁUJĄC swoje zaangażowanie na rzecz zasady państwa prawa i dobrych rządów,

WYZNAJĄC zasadę wspólnej odpowiedzialności i przeświadczeni o znaczeniu zapobiegania spożyciu narkotyków i zmniejszania ich negatywnego wpływu jak również walki z nielegalną uprawą, produkcją, przetwarzaniem i handlem narkotykami oraz ich prekursorami,

PODKREŚLAJĄC swoje zaangażowanie w prowadzenie wspólnych działań, zmierzających do realizacji wyznaczonych celów, jakimi są eliminacja ubóstwa, sprawiedliwy i zrównoważony rozwój, w tym kwestie podatności na klęski żywiołowe, zachowania środowiska naturalnego i jego ochrony oraz bioróżnorodności, a także stopniowej integracji krajów Ameryki Środkowej z gospodarką światową,

PODKREŚLAJĄC znaczenie, jakie Strony przywiązują do konsolidacji dialogu politycznego i procesu współpracy gospodarczej, istniejącej w ramach dialogu z San José, zapoczątkowanego w 1984 r. i odnowionego w 1996 r. we Florencji i w 2002 r. w Madrycie,

PODKREŚLAJĄC potrzebę rozbudowania programu współpracy, regulowanego Ramową umową o współpracy między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Republikami Kostaryki, Salwadoru, Gwatemali, Hondurasu, Nikaragui i Panamy, podpisaną w 1993 r. (zwana dalej „umową ramową o współpracy z 1993 r.”),

UZNAJĄC postępy poczynione w procesie integracji gospodarczej Ameryki Środkowej, takie jak np. działania na rzecz szybkiego stworzenia unii celnej Ameryki Środkowej, wdrożenie mechanizmu rozstrzygania sporów handlowych, podpisanie traktatu w sprawie inwestycji i usług między państwami Ameryki Środkowej, oraz konieczność pogłębienia procesu integracji regionalnej, liberalizacji handlu regionalnego i reformy gospodarczej w regionie Ameryki Środkowej,

ŚWIADOMI konieczności promowania w obu regionach zrównoważonego rozwoju poprzez partnerstwo na rzecz rozwoju, w którym uczestniczyłyby wszystkie zainteresowane strony, w tym społeczeństwo obywatelskie i sektor prywatny, zgodnie z zasadami określonymi w konsensusie z Monterrey i deklaracji z Johannesburga oraz planie realizacji z Johannesburga,

ŚWIADOMI konieczności nawiązania współpracy w kwestiach migracji,

UZNAJĄC, że żadne z postanowień niniejszej Umowy nie odnosi się do stanowiska Stron w trwających lub przyszłych, dwustronnych lub wielostronnych negocjacjach handlowych, ani nie jest interpretowane lub rozumiane w taki sposób,

PODKREŚLAJĄC chęć współpracy na forach międzynarodowych w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania,

MAJĄC NA UWADZE strategiczne partnerstwo Unii Europejskiej z Ameryką Łacińską i krajami Karaibów, zawiązane na szczycie w Rio w 1999 r. i potwierdzone na szczycie w Madrycie w 2002 r. oraz

UWZGLĘDNIAJĄC deklarację madrycką z maja 2002 r.,

POSTANOWILI ZAWRZEĆ NINIEJSZĄ UMOWĘ:

TYTUŁ I

ZASADY, CELE I ZAKRES UMOWY

Artykuł 1

Zasady

1. Poszanowanie zasad demokracji i podstawowych praw człowieka, zawartych w Powszechnej deklaracji praw człowieka jak również zasady państwa prawa, stanowi fundament polityki wewnętrznej i międzynarodowej Stron oraz zasadnicze elementy niniejszej Umowy.
2. Strony zobowiązują się promować zrównoważony rozwój i wspierać realizację milenijnych celów rozwoju.
3. Strony potwierdzają swe przywiązanie do zasady dobrych rządów i walki z korupcją.

Artykuł 2

Cele i zakres

1. Strony potwierdzają, że ich wspólnym celem jest wzmocnienie łączących je stosunków poprzez rozwój dialogu politycznego i zacieśnianie współpracy.

2. Strony potwierdzają także swoją decyzję o zacieśnianiu współpracy w dziedzinie handlu, inwestycji i stosunków gospodarczych.
3. Strony potwierdzają, że ich wspólnym celem jest dążenie do stworzenia warunków umożliwiających im wynegocjowanie możliwego do zrealizowania i obustronnie korzystnego układu o stowarzyszeniu, obejmującego umowę o wolnym handlu, na podstawie wyników programu pracy z Doha, który Strony zobowiązały się zrealizować do końca 2004 r.
4. Wykonanie niniejszej Umowy powinno przyczynić się do stworzenia takich warunków, poprzez dążenie do osiągnięcia stabilności politycznej i społecznej, pogłębianie procesu integracji regionalnej i ograniczanie ubóstwa w ramach zrównoważonego rozwoju w Ameryce Środkowej.
5. Niniejsza Umowa określa zasady prowadzenia dialogu politycznego i współpracy między Stronami oraz zawiera uregulowania instytucjonalne, niezbędne do wykonania jej postanowień. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie określa stanowiska Stron w trwających lub przyszłych, dwustronnych lub wielostronnych negocjacjach handlowych.
6. Strony zobowiązują się regularnie oceniać poczynione postępy, uwzględniając przy tym osiągnięcia sprzed dnia wejścia w życie Umowy.

TYTUŁ II

DIALOG POLITYCZNY

Artykuł 3

Cele

1. Strony postanawiają wzmacniać regularny dialog polityczny, w oparciu o zasady określone we wspólnych deklaracjach przyjętych w ramach dialogu z San José, w szczególności deklaracjach z San José (28 i 29 września 1984 r.), Florencji (21 marca 1996 r.) i Madrytu (18 maja 2002 r.).
2. Strony postanawiają, że dialog polityczny obejmuje wszystkie kwestie będące przedmiotem wspólnego zainteresowania i wszelkie inne kwestie o wymiarze międzynarodowym. Dialog utoruje drogę dla nowych inicjatyw, umożliwiających realizację wspólnych celów i tworzenie wspólnych podstaw w dziedzinach takich jak integracja regionalna, ograniczanie ubóstwa i spójność społeczna, zrównoważony rozwój, bezpieczeństwo i stabilność regionalna, zapobieganie konfliktom i ich rozwiązywanie, prawa człowieka, demokracja, dobre rządy, migracja i walka z korupcją, walka z terroryzmem, narkotyki oraz handel bronią strzelecką i lekką. Stanowi on również podstawę dla przyszłych inicjatyw i wspiera starania mające na celu rozwój inicjatyw, w tym w zakresie współpracy, oraz działania w całym regionie Ameryki Łacińskiej.
3. Strony postanawiają, że wzmocniony dialog polityczny umożliwia szeroką wymianę informacji i jest forum, na którym podejmowane są wspólne inicjatywy na szczeblu międzynarodowym.

Artykuł 4

Mechanizmy

Strony postanawiają, że dialog polityczny prowadzony jest:

- a) w stosownych, uzgodnionych przez obie Strony przypadkach — na szczeblu szefów państw i rządów;
- b) na szczeblu ministerialnym, zwłaszcza na spotkaniach ministerialnych organizowanych w ramach dialogu z San José;
- c) na szczeblu wyższych urzędników;
- d) na szczeblu roboczym;

przy maksymalnym wykorzystaniu kanałów dyplomatycznych.

Artykuł 5

Współpraca w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

W zakresie, w jakim to możliwe i zgodnie ze swoimi interesami, Strony koordynują swoje stanowiska i podejmują wspólne inicjatywy na odnośnych forach międzynarodowych oraz współpracują w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

TYTUŁ III

WSPÓLPRACA

Artykuł 6

Cele

1. Strony postanawiają wzmacniać i rozszerzać na inne dziedziny współpracę przewidzianą w umowie ramowej o współpracy z 1993 r. Współpraca ma na celu:
  - a) promowanie stabilności politycznej i społecznej poprzez demokrację, poszanowanie praw człowieka i dobre rządy;
  - b) pogłębianie procesu regionalnej integracji krajów Ameryki Środkowej w celu przyczynienia się do przyspieszania ich wzrostu gospodarczego i stopniowej poprawy jakości życia ich mieszkańców;
  - c) ograniczanie ubóstwa i promowanie bardziej sprawiedliwego dostępu do usług socjalnych i korzyści wynikających ze wzrostu gospodarczego, przy zapewnieniu odpowiedniej równowagi między elementami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi w ramach zrównoważonego rozwoju.
2. Strony postanawiają, że współpraca uwzględni przekrojowe zagadnienia, związane z rozwojem gospodarczym i społecznym, w tym kwestie równouprawnienia płci, poszanowania rdzennych mieszkańców i innych grup etnicznych Ameryki Środkowej, zapobiegania klęskom żywiołowym i reagowania w przypadku ich wystąpienia, zachowania środowiska naturalnego i jego ochrony, bioróżnorodności, różnorodności kulturowej, działalności badawczej i rozwoju technologicznego. Integracja regionalna również uważana jest za zagadnienie przekrojowe i w związku z tym działania podejmowane w ramach współpracy na poziomie krajowym powinny być spójne z procesem integracji regionalnej.
3. Strony postanawiają promować środki mające na celu zwiększanie regionalnej integracji Ameryki Środkowej i rozwijanie stosunków międzyregionalnych między Stronami.

Artykuł 7

Metodologia

Strony postanawiają, że współpraca wdrażana jest za pomocą takich środków jak pomoc techniczna i finansowa, badania, szkolenia, wymiana informacji i wiedzy fachowej, spotkania, seminaria, projekty badawcze lub wszelkich innych środków, uzgodnionych przez Strony w ramach współpracy, realizowanych celów i dostępnych środków, zgodnie z normami i uregulowaniami mającymi zastosowanie do tej współpracy. Wszystkie podmioty biorące udział we współpracy będą zarządzać zasobami w sposób przejrzysty i odpowiedzialny.

Artykuł 8

Współpraca w dziedzinie praw człowieka, demokracji i dobrych rządów

Strony uzgadniają, że współpraca w tej dziedzinie aktywnie wspiera rządy i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego dzięki działaniom podejmowanym zwłaszcza w następujących dziedzinach:

- a) promowanie i ochrona praw człowieka oraz konsolidacja procesu demokratyzacji, w tym zarządzanie procedurami wyborczymi;
- b) wzmacnianie państwa prawa oraz należytego i przejrzystego zarządzania sprawami publicznymi, w tym walka z korupcją na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym; oraz
- c) wzmacnianie niezależności i skuteczności wymiaru sprawiedliwości.

Artykuł 9

Współpraca w dziedzinie zapobiegania konfliktom

1. Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie promuje i wspiera kompleksową politykę pokojową, ułatwiającą demokratycznym państwom prowadzenie dialogu w obliczu obecnych wyzwań, takich jak zapobieganie konfliktom i ich rozwiązywanie, odbudowywanie pokoju i sprawiedliwości w kontekście praw człowieka. Fundamentem takiej polityki jest zasada odpowiedzialności, a koncentruje się ona przede wszystkim na rozwoju zdolności regionalnych, subregionalnych i krajowych. W celu zapobiegania konfliktom zgodnie z wymogami, polityka ta zapewnia wszystkim częściom społeczeństwa równe szanse polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe, wzmacnia legitymację demokratyczną, promuje spójność społeczną i skuteczne zarządzanie sprawami publicznymi, ustanawia skuteczne mechanizmy umożliwiający pokojowe godzenie interesów różnych grup oraz wspiera aktywne i zorganizowane społeczeństwo obywatelskie, opierając się zwłaszcza na istniejących regionalnych instytucjach.

2. Działania w ramach współpracy mogą obejmować, między innymi i w stosownych przypadkach, wsparcie krajowych procesów mediacji, negocjacji i pojednania, działania na rzecz dzieci, kobiet i osób starszych oraz działania w zakresie walki z minami przeciwpiechotnymi.

3. Strony współpracują także w dziedzinie zapobiegania nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką i zwalczania takiego handlu, w celu zwiększenia, między innymi, koordynacji działań mających na celu zacieśnienie współpracy prawnej, instytucjonalnej i policyjnej, jak również gromadzenie i niszczenie nielegalnej broni strzeleckiej i lekkiej, znajdującej się w rękach cywilów.

Artykuł 10

Współpraca w celu przyspieszenia modernizacji państwa i administracji państwowej

1. Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie ma na celu modernizację administracji państwowej w krajach Ameryki Środkowej i zwiększenie jej profesjonalizmu, a w szczególności wspieranie procesu decentralizacji i zmian organizacyjnych, wynikających z procesu integracji tego regionu. Ogólnie rzecz biorąc, celem jest podnoszenie skuteczności organizacyjnej, zagwarantowanie przejrzystego zarządzania zasobami państwowymi i rozliczalności oraz poprawa ram prawnych i instytucjonalnych, w oparciu między innymi o najlepsze praktyki obu Stron oraz doświadczenia nabyte w trakcie rozwoju polityk i instrumentów w Unii Europejskiej.

2. Współpraca w tej dziedzinie może obejmować między innymi, programy mające na celu rozwijanie zdolności w zakresie kształtowania i realizacji polityk we wszystkich dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, między innymi świadczenia usług publicznych, tworzenia i wykonania budżetu, zapobiegania korupcji i walki z nią oraz wzmocniania wymiaru sprawiedliwości.

Artykuł 11

Współpraca w dziedzinie integracji regionalnej

1. Strony postanawiają, że celem współpracy w tej dziedzinie jest pogłębienie procesu integracji regionalnej w Ameryce Środkowej, a zwłaszcza rozwój i wdrażanie wspólnego rynku.

2. Współpraca wspiera rozwój i umacnianie wspólnych instytucji Ameryki Środkowej i promuje zacieśnianie współpracy między zainteresowanymi instytucjami.

3. Współpraca promuje również rozwój wspólnych polityk i harmonizację ram prawnych, tylko i wyłącznie w zakresie, w jakim dziedziny te są objęte instrumentami integracji Ameryki Środkowej i uzgodnione przez Strony, w tym polityk sektorowych w dziedzinach takich jak handel, cła, energia, transport, komunikacja, ochrona środowiska naturalnego i konkurencja, jak również koordynację polityki makroekonomicznej w dziedzinach takich jak polityka pieniężna, polityka fiskalna, finanse publiczne.

4. W szczególności, współpraca w tej dziedzinie może obejmować, między innymi poprzez dostarczanie pomocy technicznej związanej z handlem, następujące działania:

- a) dostarczanie pomocy na cele wzmocnienia procesu konsolidacji i wdrażania istniejącej unii celnej Ameryki Środkowej;
- b) dostarczanie pomocy na cele ograniczania i eliminowania przeszkód utrudniających rozwój wymiany handlowej w obrębie regionu;
- c) współpraca w zakresie upraszczania, modernizacji, harmonizacji i integracji procedur celnych i tranzytowych oraz zapewnianie wsparcia na rzecz rozwoju ustawodawstwa, norm i profesjonalnych szkoleń; oraz
- d) dostarczanie pomocy na cele przyspieszenia procesu konsolidacji i poprawy funkcjonowania wspólnego rynku regionalnego.

Artykuł 12

Współpraca regionalna

Strony postanawiają wykorzystywać wszelkie istniejące instrumenty współpracy aby promować działania mające na celu rozwijanie aktywnej i obustronnej współpracy między Unią Europejską a Ameryką Środkową oraz — bez szkody dla współpracy między Stronami — między Ameryką Środkową a innymi krajami/regionami Ameryki Łacińskiej i Karaibów, w dziedzinach takich jak, między innymi, wymiana handlowa i promocja inwestycji, ochrona środowiska naturalnego, zapobieganie kłeskom żywiołowym i reagowanie w przypadku ich wystąpienia, badania naukowe, techniczne i technologiczne, energia, transport, infrastruktura komunikacyjna, kultura, rozwój regionalny i planowanie przestrzenne.

*Artykuł 13***Współpraca handlowa**

1. Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie przyczynia się do integracji krajów Ameryki Środkowej z gospodarką światową. Jej celem jest również wspieranie, poprzez dostarczanie pomocy technicznej związanej z handlem, rozwoju i dywersyfikacji wymiany handlowej w obrębie regionu oraz wymiany handlowej z Unią Europejską w jak największym stopniu.
2. Strony postanawiają wdrażać zintegrowany program współpracy handlowej, tak aby w jak największym stopniu wykorzystywać możliwości oferowane przez handel, rozszerzając bazę produkcyjną czerpiącą korzyści z handlu, zwłaszcza poprzez rozwój mechanizmów umożliwiających dostosowanie się do wyzwań rosnącej konkurencji na rynkach oraz tworzenie umiejętności, instrumentów i technik niezbędnych do przyspieszenia czerpania pełnych korzyści z handlu.
3. W celu realizacji programu współpracy i optymalnego wykorzystania szans oferowanych przez dwustronne, regionalne lub wielostronne negocjacje handlowe i porozumienia, Strony postanawiają nasilić budowanie regionalnych zdolności technicznych.

*Artykuł 14***Współpraca w dziedzinie usług**

1. Strony postanawiają zacieśniać swoją współpracę w dziedzinie usług, zgodnie z postanowieniami Układu Ogólnego w sprawie Handlu Usługami (GATS), aby dać wyraz wzrastającemu znaczeniu usług dla rozwoju i dywersyfikacji ich systemów gospodarczych. Celem takiej intensywniejszej współpracy jest podniesienie konkurencyjności sektora usług Ameryki Środkowej w sposób zgodny z założeniami zrównoważonego rozwoju.
2. Segmenty sektora usług, których współpraca dotyczy będzie w pierwszej kolejności, określane są przez Strony. Działania skupiają się, między innymi, na otoczeniu regulacyjnym, przy należyтым uwzględnieniu ustawodawstwa wewnętrznego, jak również na dostępie do źródeł finansowania i technologii.

*Artykuł 15***Współpraca w dziedzinie własności intelektualnej**

Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie ma na celu promowanie inwestycji, transfer technologii, rozpowszechnianie informacji, działania kulturalne i kreatywne oraz powiązane działania gospodarcze jak również zapewnienie szerszego dostępu do korzyści i ich podział w obszarach określonych przez Strony. W ramach współpracy dąży się do poprawy ustawodawstwa, uregulowań i polityki, w celu zapewnienia poziomu ochrony praw własności intelektualnej i stopnia ich egzekwowania, zgodnie z najsurowszymi normami międzynarodowymi.

*Artykuł 16***Współpraca w dziedzinie zamówień publicznych**

Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie ma na celu promowanie wzajemnych, niedyskryminacyjnych, przejrzystych oraz, jeśli Strony tak postanowią, otwartych⁽¹⁾ procedur zamówień publicznych, w stosownych przypadkach — na wszystkich szczeblach.

*Artykuł 17***Współpraca w dziedzinie polityki konkurencji**

Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie ma celu promowanie skutecznego wdrożenia i stosowania zasad konkurencji, jak również rozpowszechnianie informacji w celu zagwarantowania przedsiębiorstwom prowadzącym działalność na rynkach Ameryki Środkowej i Unii Europejskiej większej przejrzystości i pewności prawnej.

*Artykuł 18***Współpraca celna**

1. Strony postanawiają, że celem współpracy w tej dziedzinie jest rozwój środków w dziedzinie cel i ułatwień w handlu oraz promowanie wymiany informacji dotyczących systemów celnych Stron, celem ułatwienia prowadzenia wymiany handlowej.

⁽¹⁾ Jak przewidziano w art. 2 ust. 5, terminu „otwarte” nie należy rozumieć jako „dostępu”.

2. Zgodnie z ustaleniami Stron, współpraca może obejmować między innymi następujące działania:
  - a) upraszczanie i harmonizację dokumentacji przywozowej i wywozowej na podstawie norm międzynarodowych, w tym wykorzystanie zgłoszeń uproszczonych;
  - b) usprawnienie procedur celnych poprzez zastosowanie takich metod jak ocena ryzyka, uproszczone procedury wprowadzania i zwalniania towarów, przyznawanie statusu upoważnionego podmiotu gospodarczego, wykorzystywanie systemów elektronicznej wymiany danych (EDI) i systemów zautomatyzowanych;
  - c) wprowadzanie środków na rzecz zwiększenia przejrzystości i usprawnienia procedur odwoławczych w sprawach dotyczących decyzji i orzeczeń organów celnych;
  - d) wprowadzenie mechanizmów promujących regularne konsultacje ze społecznościami handlowców w kwestiach z zakresu regulacji i procedur przywozowych i wywozowych.
3. Strony postanawiają rozważyć, w ramach instytucjonalnych wyznaczonych przez niniejszą Umowę, możliwość zawarcia protokołu wzajemnej pomocy w kwestiach celnych.

Artykuł 19

Współpraca w dziedzinie regulacji technicznych i oceny zgodności

1. Strony stwierdzają, że współpraca w dziedzinie norm, regulacji technicznych i oceny zgodności jest niezbędna dla rozwoju wymiany handlowej, w szczególności wymiany w obrębie regionu.
2. Zgodnie z ustaleniami Stron, w ramach współpracy promowane są następujące działania:
  - a) dostarczanie Ameryce Środkowej programów wsparcia technicznego w celu zapewnienia kompatybilności systemów i struktur w zakresie norm, akredytacji, certyfikacji i metrologii z:
    - normami międzynarodowymi;
    - zasadniczymi wymogami z zakresu zdrowia i bezpieczeństwa, ochrony roślin i zwierząt, ochrony konsumentów i ochrony środowiska.
  - b) współpraca w tej dziedzinie ma na celu ułatwianie dostępu do rynku.
3. W praktyce współpraca umożliwia:
  - a) dostarczanie wsparcia organizacyjnego i technicznego, ułatwiającego tworzenie regionalnych sieci i organów oraz zwiększenie koordynacji polityk w celu promowania wspólnego podejścia do kwestii stosowania norm międzynarodowych i regionalnych w zakresie regulacji technicznych i procedur oceny zgodności;
  - b) promowanie wszelkich środków mających na celu niwelowanie różnic, dzielących Strony w dziedzinach oceny zgodności i normalizacji; oraz
  - c) promowanie wszelkich środków mających na celu zwiększenie przejrzystości, poprawę wzorcowych praktyk regulacyjnych oraz promocję norm jakości dla produktów i praktyk handlowych.

Artykuł 20

Współpraca przemysłowa

1. Strony postanawiają, że celem współpracy w tej dziedzinie jest promowanie modernizacji i restrukturyzacji przemysłu Ameryki Środkowej i poszczególnych jego sektorów, jak również współpracy przemysłowej podmiotów gospodarczych, która prowadzi do wzmocnienia sektora prywatnego w sposób promujący ochronę środowiska.
2. Inicjatywy w zakresie współpracy przemysłowej odzwierciedlają priorytety określone przez Strony. Uwzględniają one regionalne aspekty rozwoju przemysłowego, promując w razie potrzeby partnerstwa transgraniczne. Celem inicjatyw jest przede wszystkim stworzenie odpowiednich ram, umożliwiających poprawę know-how w dziedzinie zarządzania i promowanie przejrzystości w odniesieniu do rynków i warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

*Artykuł 21***Współpraca w dziedzinie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz mikroprzedsiębiorstw**

Strony postanawiają promować otoczenie sprzyjające rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw oraz mikroprzedsiębiorstw, także tych z obszarów wiejskich, w szczególności poprzez:

- a) promowanie kontaktów między podmiotami gospodarczymi, wspólnych inwestycji, wspólnych przedsięwzięć oraz sieci informacji, w ramach istniejących programów horyzontalnych;
- b) ułatwianie dostępu do źródeł finansowania, dostarczanie informacji i stymulowanie innowacji.

*Artykuł 22***Współpraca w dziedzinie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, leśnictwa oraz w zakresie środków sanitarnych i fitosanitarnych**

1. Strony postanawiają prowadzić wzajemną współpracę w dziedzinie rolnictwa w celu promowania zrównoważonego rolnictwa, rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, leśnictwa, zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz bezpieczeństwa żywnościowego krajów Ameryki Środkowej.

2. Współpraca koncentruje się na promowaniu rozwoju zdolności, infrastrukturze i transferze technologii, w tym takimi kwestiami jak:

- a) środki sanitarne, fitosanitarne, środki dotyczące środowiska i jakości żywności, z uwzględnieniem przepisów obowiązujących obie Strony i zgodnie z przepisami WTO i innych właściwych organizacji międzynarodowych;
- b) dywersyfikacja i restrukturyzacja sektorów rolnictwa;
- c) wymiana informacji, w tym informacji dotyczących kierunków rozwoju prowadzonej przez Strony polityki w dziedzinie rolnictwa;
- d) wsparcie techniczne na rzecz podnoszenia wydajności oraz wymiana technologii upraw alternatywnych;
- e) doświadczenia naukowe i technologiczne;
- f) środki mające na celu poprawę jakości produktów rolnych, budowanie zdolności stowarzyszeń producentów i wspierające działania promujące handel;
- g) podnoszenie zdolności w zakresie wdrażania środków sanitarnych i fitosanitarnych w celu ułatwienia dostępu do rynku oraz zagwarantowania odpowiedniego poziomu ochrony zdrowia, zgodnie z postanowieniami porozumienia w sprawie środków sanitarnych i fitosanitarnych WTO.

*Artykuł 23***Współpraca w dziedzinie rybołówstwa i akwakultury**

Strony postanawiają rozwijać współpracę gospodarczą i techniczną w dziedzinach rybołówstwa i akwakultury, zwłaszcza w zakresie takich zagadnień jak zrównoważona eksploatacja, gospodarka zasobami rybackimi i ich ochrona oraz ocena oddziaływania na środowisko. Współpraca powinna obejmować także takie obszary jak przemysł przetwórczy i ułatwienia w zakresie wymiany handlowej. Współpraca w sektorze rybołówstwa mogłaby prowadzić do zawarcia dwustronnych umów w dziedzinie rybołówstwa między Stronami niniejszej Umowy lub Wspólnotą Europejską a jednym lub kilkoma krajami Ameryki Środkowej, lub do zawarcia wielostronnych umów w dziedzinie rybołówstwa między Stronami niniejszej Umowy.

*Artykuł 24***Współpraca w dziedzinie górnictwa**

Strony postanawiają, że współpraca w dziedzinie górnictwa, uwzględniając kwestie ochrony środowiska naturalnego, koncentruje się głównie na następujących działaniach:

- a) promowaniu udziału przedsiębiorstw obu Stron w poszukiwaniu, eksploatacji i zrównoważonym wykorzystywaniu zasobów mineralnych, zgodnie ze swoimi przepisami;
- b) promowaniu wymiany informacji, doświadczeń i technologii z zakresu poszukiwania złóż i eksploatacji górniczej;
- c) promowaniu wymiany ekspertów i realizacji wspólnych badań w celu zwiększenia możliwości rozwoju technologicznego;

- d) opracowywaniu środków mających na celu pobudzenie inwestycji w tej dziedzinie, zgodnie z przepisami poszczególnych krajów Ameryki Środkowej, Unii Europejskiej i jej państw członkowskich;
- e) opracowywaniu środków mających na celu promowanie integralności środowiskowej i odpowiedzialności przedsiębiorstw za ochronę środowiska.

Artykuł 25

Współpraca w dziedzinie energii

1. Strony postanawiają, że ich wspólnym celem będzie wspieranie współpracy w dziedzinie energii, w najważniejszych sektorach takich jak, między innymi, hydroenergia, energia elektryczna, ropa naftowa i gaz, energia odnawialna, technologie energooszczędne, elektryfikacja obszarów wiejskich i integracja regionalnych rynków energii, zgodnie z ustaleniami Stron i ich ustawodawstwem wewnętrznym.
2. Współpraca może obejmować między innymi następujące działania:
  - a) formułowanie i planowanie polityki energetycznej, w tym międzysystemowej infrastruktury, mającej znaczenie na poziomie regionu, poprawa i dywersyfikacja źródeł energii oraz usprawnienie rynków energii, w tym ułatwienia tranzytu, przesyłu i dystrybucji w obrębie krajów Ameryki Środkowej;
  - b) zarządzanie i szkolenia w sektorze energii oraz transfer technologii i know-how;
  - c) promowanie oszczędności energii, efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii oraz badanie wpływu produkcji i zużycia energii na środowisko;
  - d) promowanie zastosowania mechanizmu czystego rozwoju do wspierania inicjatyw w zakresie walki ze zmianami klimatycznymi i zmiennością klimatu;
  - e) kwestie czystego i pokojowego sposobu wykorzystania energii jądrowej.

Artykuł 26

Współpraca w dziedzinie transportu

1. Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie skupia się na restrukturyzacji i modernizacji systemu transportowego i powiązanych systemów infrastruktury, usprawnieniu przepływu pasażerów i towarów oraz ułatwieniu dostępu do rynków transportu miejskiego, lotniczego, morskiego, kolejowego i drogowego, poprzez udoskonalenie gospodarki transportowej z operacyjnego i administracyjnego punktu widzenia oraz poprzez promocję wysokich standardów operacyjności.
2. Współpraca może obejmować następujące kwestie:
  - a) wymianę informacji na temat prowadzonej przez Strony polityki, w szczególności dotyczących transportu miejskiego oraz wzajemnych połączeń międzysystemowych i interoperacyjności multimodalnych sieci transportowych i innych kwestii leżących we wspólnym interesie;
  - b) zarządzanie kolejną, portami i lotniskami, w tym odpowiednia współpraca między właściwymi organami;
  - c) projekty współpracy w zakresie transferu technologii europejskiej w ramach globalnego systemu nawigacji satelitarnej i centrach miejskiego transportu publicznego;
  - d) zaostrzenie norm w zakresie bezpieczeństwa i zapobiegania zanieczyszczeniom, w tym współpraca w ramach odpowiednich forów międzynarodowych w celu zapewnienia lepszego egzekwowania norm międzynarodowych.

Artykuł 27

Współpraca w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego oraz technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych

1. Strony uznają, że technologie informacyjne i telekomunikacyjne są kluczowymi sektorami nowoczesnego społeczeństwa, mającymi szczególne znaczenie dla rozwoju gospodarczego i społecznego oraz płynnego przejścia do społeczeństwa informacyjnego. Współpraca w tej dziedzinie przyczynia się do zmniejszenia stopnia wykluczenia cyfrowego i rozwoju zasobów ludzkich.
2. Współpraca w tej dziedzinie ma głównie na celu promocję następujących działań:
  - a) dialogu dotyczącego wszystkich aspektów społeczeństwa informacyjnego;
  - b) w zgodzie z wewnętrznym ustawodawstwem Stron — dialogu na temat regulacyjnych i politycznych aspektów zastosowania technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych, w tym norm;
  - c) wymiany informacji na temat norm, oceny zgodności i homologacji typu;
  - d) rozpowszechniania nowych technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych;

- e) wspólnych projektów badawczych w zakresie technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych oraz pilotażowych projektów w dziedzinie rozwiązań z zakresu społeczeństwa informacyjnego;
- f) połączeń międzysystemowych oraz interoperacyjności sieci i usług telematycznych;
- g) wymiany i szkolenia specjalistów;
- h) wprowadzania rozwiązań z dziedziny administracji elektronicznej.

Artykuł 28

Współpraca w sprawach audiowizualnych

Strony postanawiają promować współpracę w sektorach usług audiowizualnych i szerzej mediów poprzez wspólne inicjatywy w dziedzinie szkoleń oraz rozwoju, produkcji i dystrybucji audiowizualnej, w tym w dziedzinie edukacji i kultury. Współpraca odbywa się zgodnie z odnośnymi krajowymi przepisami dotyczącymi praw autorskich i postanowieniami stosownych umów międzynarodowych.

Artykuł 29

Współpraca w dziedzinie turystyki

Strony postanawiają, że celem współpracy w tej dziedzinie jest konsolidacja wzorcowych praktyk w celu zapewnienia harmonijnego i zrównoważonego rozwoju turystyki w Ameryce Środkowej. Celem współpracy powinno być opracowanie strategii umożliwiających lepsze kształtowanie wizerunku regionu i promowanie go w Europie jako konkurencyjnego i atrakcyjnego pod wieloma względami celu podróży turystycznych.

Artykuł 30

Współpraca między instytucjami finansowymi

Strony postanawiają rozwijać współpracę między instytucjami finansowymi, w zależności od swoich potrzeb i w ramach swoich odpowiednich programów i ustawodawstwa.

Artykuł 31

Współpraca w dziedzinie promocji inwestycji

1. Strony postanawiają promować, w zakresie przysługujących im kompetencji, stabilny klimat inwestycyjny, sprzyjający wzajemnym inwestycjom.
2. Współpraca może obejmować następujące działania:
  - a) promowanie mechanizmów wymiany i rozpowszechniania informacji nt. przepisów dotyczących inwestycji i możliwości inwestycyjnych;
  - b) tworzenie ram prawnych sprzyjających wzajemnym inwestycjom, w stosownych przypadkach poprzez zawieranie dwustronnych porozumień o wspieraniu i ochronie inwestycji między państwami członkowskimi i państwami Ameryki Środkowej;
  - c) promowanie uproszczonych procedur administracyjnych;
  - d) tworzenie mechanizmów do celów wspólnych przedsięwzięć.

Artykuł 32

Dialog makroekonomiczny

1. Strony postanawiają, że celem współpracy jest promowanie wymiany informacji na temat tendencji makroekonomicznych i polityki makroekonomicznej Stron, jak również wymiana doświadczeń z zakresu koordynacji polityki makroekonomicznej w ramach wspólnego rynku.
2. Strony dążą również do pogłębienia prowadzonego przez ich organy władzy dialogu, dotyczącego kwestii makroekonomicznych który, zgodnie z ustaleniami Stron, może obejmować takie dziedziny jak polityka pieniężna, polityka fiskalna, finanse publiczne, stabilizacja makroekonomiczna i zadłużenie zagraniczne.

*Artykuł 33***Współpraca w dziedzinie statystyki**

1. Strony postanawiają, że głównym celem współpracy jest wypracowanie lepszych metod i programów statystycznych, w tym gromadzenie i rozpowszechnianie danych statystycznych, dostarczających lepiej porównywalnych wskaźników, aby umożliwić Stronom wzajemne wykorzystywanie danych statystycznych dotyczących handlu towarami i usługami oraz, bardziej ogólnie, jakiegokolwiek dziedziny objętej niniejszą Umową, w odniesieniu do której mogą być sporządzane dane statystyczne.
2. Współpraca może obejmować między innymi: wymianę techniczną między urzędami statystycznymi z Ameryki Środkowej i z państw członkowskich Unii Europejskiej oraz Eurostatem; opracowywanie ulepszonych, a — w stosownych przypadkach — spójnych metod gromadzenia, analizy i interpretacji danych oraz organizacja seminariów, grup roboczych lub programów szkoleniowych z dziedziny statystyki.

*Artykuł 34***Współpraca w zakresie ochrony konsumentów**

Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie może obejmować między innymi i w stopniu, w jakim to możliwe, następujące działania:

- a) zwiększanie wzajemnego zrozumienia przepisów dotyczących ochrony konsumentów w celu uniknięcia barier w handlu, zapewniając jednocześnie wysoki poziom ochrony konsumentów;
- b) promowanie wymiany informacji na temat systemów ochrony konsumentów.

*Artykuł 35***Współpraca w dziedzinie ochrony danych**

1. Strony postanawiają współpracować w zakresie ochrony operacji przetwarzania danych osobowych i innych danych, w celu promowania najsurowszych norm międzynarodowych.
2. Strony postanawiają również współpracować w dziedzinie ochrony danych osobowych w celu zwiększenia poziomu ochrony i dążyć do zagwarantowania swobodnego przepływu takich danych między Stronami, przy należyтым uwzględnieniu ustawodawstwa wewnętrznego Stron.

*Artykuł 36***Współpraca naukowa i technologiczna**

1. Strony postanawiają, że współpraca naukowa i technologiczna prowadzona jest w ich wspólnym interesie i zgodnie z założeniami ich polityki, i ma ona na celu:
  - a) wymianę na poziomie regionalnym informacji i doświadczeń z zakresu nauki i technologii, w szczególności dotyczących realizacji polityki i programów;
  - b) promowanie rozwoju zasobów ludzkich;
  - c) promowanie kontaktów środowisk naukowych obu Stron;
  - d) zachęcanie sektora przedsiębiorstw Stron do udziału we współpracy naukowej i technologicznej, w szczególności w promowaniu innowacji;
  - e) wspieranie innowacyjności i transferu technologii między Stronami, w tym administracji elektronicznej i czystych technologii.
2. Strony postanawiają promować i intensyfikować badania naukowe, rozwój technologiczny i proces innowacji, przy udziale placówek szkolnictwa wyższego, instytutów badawczych; sektory produkcji, zwłaszcza małe i średnie przedsiębiorstwa są zachęcane do współpracy zachęcane, przez obie Strony.
3. Strony postanawiają wspierać współpracę naukową i technologiczną między uniwersytetami, instytutami badawczymi i sektorami produkcji z obu regionów, która obejmowałaby przyznawanie stypendiów jak również wymianę studentów i specjalistów.
4. Strony postanawiają zacieśniać współpracę placówek naukowych, instytutów technicznych i podmiotów zajmujących się innowacjami w celu promowania, rozpowszechniania i transferu technologii.

*Artykuł 37***Współpraca w dziedzinie kształcenia i szkoleń**

1. Strony postanawiają, że celem współpracy w tej dziedzinie jest znalezienie sposobów poprawy jakości kształcenia i szkolenia zawodowego. Dlatego też szczególną uwagę poświęca się kwestiom dostępu młodzieży, kobiet, rdzennych mieszkańców i innych grup etnicznych Ameryki Środkowej, jak również osób starszych do systemów edukacyjnych, w tym kursów technicznych, szkolnictwa wyższego i szkoleń zawodowych w kontekście realizacji milenijnych celów rozwoju.
2. Strony postanawiają ściślej współpracować w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego i promować współpracę uniwersytetów i przedsiębiorstw, celem podniesienia poziomu wiedzy urzędników wyższego szczebla.
3. Strony postanawiają również poświęcać szczególną uwagę zdecentralizowanym operacjom i programom (ALFA, ALBAN, URB-AL itd.), tworzącym stałe więzi między wyspecjalizowanymi organami obu Stron, promując w ten sposób tworzenie wspólnej puli doświadczeń i zasobów technicznych oraz ich wymianę. Wsparcie w ramach współpracy może obejmować także działania i programy w zakresie edukacji i szkoleń, które przeznaczone są na zaspokajania specyficznych potrzeb krajów Ameryki Środkowej.
4. Strony promować będą edukację rdzennych mieszkańców, w tym w ich własnych językach.

*Artykuł 38***Współpraca w dziedzinie ochrony środowiska i bioróżnorodności**

1. Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie promuje ochronę środowiska w duchu zrównoważonego rozwoju. W związku z tym, za ważne kwestie uznaje się relację między ubóstwem i środowiskiem oraz wpływ działalności gospodarczej na środowisko. Współpraca powinna również promować rzeczywisty udział w międzynarodowych porozumieniach w sprawie ochrony środowiska w dziedzinach takich jak zmiany klimatyczne, bioróżnorodność, pustynnienie i zarządzanie chemikaliami.
2. Współpraca może koncentrować się między innymi na następujących działaniach:
  - a) zapobieganiu degradacji środowiska; w tym celu współpraca powinna dotyczyć także kwestii transferu przyjaznych dla środowiska lub czystych technologii;
  - b) promowaniu ochrony zasobów naturalnych i zrównoważonego gospodarowania nimi (w tym kwestie bioróżnorodności i zasobów genetycznych),
  - c) wspieraniu monitorowania bioróżnorodności na szczeblach krajowym i regionalnym;
  - d) wymianie informacji i doświadczeń na temat przepisów z dziedziny ochrony środowiska i problemów w tej dziedzinie, jakie napotykają obie ze Stron;
  - e) promowaniu harmonizacji przepisów z dziedziny ochrony środowiska w Ameryce Środkowej;
  - f) wzmocnianiu aspektu zarządzania środowiskiem we wszystkich sektorach i na wszystkich poziomach administracji;
  - g) promowaniu edukacji środowiskowej, budowaniu zdolności i zwiększaniu udziału obywateli;
  - h) promowaniu wspólnych programów badawczych szczebla regionalnego.

*Artykuł 39***Współpraca w kwestiach dotyczących klęsk żywiołowych**

Strony postanawiają, że celem współpracy w tej dziedzinie jest ograniczanie podatności regionu Ameryki Środkowej na klęski żywiołowe poprzez wzmocnianie regionalnych zdolności w zakresie badań, planowania, monitorowania, zapobiegania, reagowania i odbudowy, harmonizację ram prawnych i poprawę koordynacji działań instytucjonalnych i wsparcia rządowego.

*Artykuł 40***Współpraca w dziedzinie kultury**

1. Strony postanawiają zacieśniać współpracę w tej dziedzinie, kulturowe więzi i kontakty przedstawicieli kultury z obu regionów.
2. Celem jest promowanie współpracy kulturalnej między Stronami, w ramach której uwzględniany jest i poszukiwany efekt synergii z istniejącymi dwustronnymi programami państw członkowskich Unii Europejskiej.
3. Współpraca odbywa się zgodnie z odnośnymi krajowymi przepisami dotyczącymi praw autorskich i postanowieniami umów międzynarodowych.

4. Współpraca może obejmować wszystkie dziedziny kultury, w tym między innymi:
  - a) tłumaczenia dzieł literackich;
  - b) ochronę, renowację, odzyskiwanie i rewitalizację obiektów dziedzictwa kulturowego;
  - c) wydarzenia kulturalne i powiązane działania, jak również wymianę artystów i specjalistów z dziedziny kultury;
  - d) promowanie różnorodności kulturowej, zwłaszcza będącej wyrazem odrębnych tożsamości rdzennych mieszkańców i innych grup etnicznych Ameryki Środkowej;
  - e) wymiany młodzieży;
  - f) zapobieganie nielegalnemu handlowi dziedzictwem kulturowym i zwalczanie tego procederu;
  - g) promowanie rękodzieła i przemysłu kulturowego.

Artykuł 41

Współpraca w dziedzinie zdrowia

1. Strony postanawiają, że celem współpracy w tej dziedzinie jest wspieranie reform strukturalnych, umożliwiających wprowadzenie sprawiedliwych i dostosowanych do potrzeb uboższych społeczeństw usług zdrowotnych i zastosowanie sprawiedliwych mechanizmów finansowych, które ułatwiają im dostęp do opieki zdrowotnej i zapewniają bezpieczeństwo żywnościowe.
2. Strony zgadzają się, że profilaktyka pierwotna wymaga również uwzględnienia innych aspektów takich jak edukacja, zaopatrzenie w wodę i ochrona sanitarna. W związku z tym, Strony dążą do wzmocnienia i budowania partnerstw, których zakres wykracza poza sektor zdrowia, w celu zrealizowania milenijnych celów rozwoju, takich jak walka z AIDS, malarią, gruźlicą i innymi chorobami. Niezbędne jest także zawieranie partnerstw ze społeczeństwem obywatelskim, organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym, w ramach których zajęto by się kwestiami zdrowia seksualnego i związanych z nim praw, należycie uwzględniając problematykę płci, oraz edukacją młodych ludzi, aby zapobiegać rozprzestrzenianiu się chorób przenoszonych drogą płciową i niechcianym ciążom, pod warunkiem że takie cele nie naruszają ram prawnych i wrażliwości kulturowej krajów.

Artykuł 42

Współpraca społeczna

1. Strony postanawiają współpracować w celu zachęcania partnerów społecznych do udziału w dialogu na tematy warunków życia i pracy, ochrony socjalnej i integracji ze społeczeństwem. Szczególną uwagę poświęca się konieczności unikania dyskryminacji wobec obywateli jednej ze Stron, przebywających legalnie na terytorium drugiej Strony.
2. Strony uznają znaczenie rozwoju społecznego, któremu musi towarzyszyć rozwój gospodarczy oraz postanawiają priorytetowo traktować kwestie zatrudnienia, mieszkalnictwa i osiedli ludzkich, w zgodzie ze swoimi odnośnymi politykami i przepisami konstytucyjnymi, jak również promować podstawowe zasady i prawa w pracy, określone w konwencjach Międzynarodowej Organizacji Pracy, tzw. podstawowe standardy pracy.
3. W wyżej wymienionych dziedzinach, współpraca Stron może dotyczyć jakiegokolwiek kwestii, będącej przedmiotem ich wspólnego zainteresowania.
4. W stosownych przypadkach i zgodnie z właściwymi im procedurami, Strony mogą koordynować prowadzony dialog z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym lub, odpowiednio, jego odpowiednikiem w Ameryce Środkowej.

Artykuł 43

Udział społeczeństwa obywatelskiego we współpracy

1. Strony uznają rolę, jaką może odegrać i wkład, jaki może wnieść we współpracę społeczeństwo obywatelskie oraz postanawiają promować skuteczny dialog ze społeczeństwem obywatelskim.
2. Z zastrzeżeniem uregulowań prawnych i administracyjnych każdej ze Stron, społeczeństwo obywatelskie może:
  - a) być konsultowane w trakcie tworzenia polityki na szczeblu krajowym, zgodnie z zasadami demokratycznymi;
  - b) być informowane o konsultacjach dotyczących strategii rozwoju i współpracy oraz polityk sektorowych, a także brać w udział w takich konsultacjach, szczególnie w obszarach, które go dotyczą, na wszystkich etapach procesu rozwoju;

- c) otrzymywać środki finansowe, w zakresie, na jaki pozwalają na to przepisy wewnętrzne każdej ze Stron, oraz wsparcie na rzecz budowania zdolności w obszarach o szczególnym znaczeniu;
- d) brać udział we wdrażaniu programów współpracy w dziedzinach, które go dotyczą.

Artykuł 44

Współpraca w dziedzinie równości płci

Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie przyczynia się do umacniania polityk, programów i mechanizmów, których celem jest poprawa, gwarantowanie i wzmacnianie równego udziału kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach życia politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego oraz możliwości takiego udziału, poprzez, w razie potrzeby, wprowadzanie pozytywnych środków wspierających kobiety. Przyczynia się ona także do ułatwienia kobietom dostępu do wszystkich zasobów, jakie są im niezbędne do pełnego wykonywania ich praw podstawowych.

Artykuł 45

Współpraca w kwestiach dotyczących rdzennej ludności i innych grup etnicznych Ameryki Środkowej

1. Strony postanawiają, że współpraca w tej dziedzinie przyczynia się do promowania tworzenia organizacji rdzennej ludności i innych grup etnicznych Ameryki Środkowej, jak również wspierania już istniejących tego rodzaju grup, w ramach realizacji celów takich jak eliminacja ubóstwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi, poszanowanie praw człowieka, demokracji i różnorodności kulturowej.
2. Poza systematycznym uwzględnianiem sytuacji rdzennej ludności i innych grup etnicznych Ameryki Środkowej na wszystkich szczeblach współpracy na rzecz rozwoju, Strony uwzględniają ich szczególną sytuację opracowując swoje polityki i wzmacniają zdolności reprezentujących je organizacji w celu zwiększenia pozytywnego wpływu współpracy na rzecz rozwoju na te grupy ludności, zgodnie z ciężącymi na nich zobowiązaniami krajowymi i międzynarodowymi.

Artykuł 46

Współpraca w kwestiach przesiedleńców i zdemobilizowanych żołnierzy

1. Strony postanawiają, że współpraca na rzecz przesiedleńców i zdemobilizowanych żołnierzy umożliwi zaspokojenie ich głównych potrzeb w okresie od chwili, gdy ustaje pomoc humanitarna do chwili przyjęcia długoterminowego rozwiązania, regulującego kwestię ich statusu.
2. Współpraca może obejmować między innymi następujące działania:
  - a) budowanie samowystarczalności i reintegracja przesiedleńców i zdemobilizowanych żołnierzy w strukturze społeczno-ekonomicznej;
  - b) pomoc lokalnym społecznościom przyjmującym i obszarom ponownie zasiedlanym w celu ułatwienia akceptacji i integracji przyjmowanych przesiedleńców i zdemobilizowanych żołnierzy;
  - c) pomaganie tym osobom w dobrowolnym powrocie i osiedlaniu się w swoich krajach pochodzenia lub krajach trzecich, jeżeli pozwalają na to okoliczności;
  - d) pomaganie tym osobom w odzyskaniu swojego dobytku lub praw rzeczowych oraz pomoc w prawnym rozwiązywaniu przypadków naruszania praw człowieka w odniesieniu do tych osób;
  - e) wzmacnianie zdolności instytucjonalnych krajów, które borykają się z takimi problemami;
  - f) wsparcie na rzecz reintegracji tych osób w życiu politycznym, społecznym i zawodowym, w tym, w stosownych przypadkach — w ramach procesu pojednania.

Artykuł 47

Współpraca w dziedzinie walki z narkotykami i związaną z nimi przestępczością

1. W duchu zasady współodpowiedzialności, Strony postanawiają, że celem współpracy w tej dziedzinie jest koordynowanie i intensyfikacja wspólnych starań w zakresie zapobiegania wytwarzaniu, handlowi i spożywaniu narkotyków oraz ograniczania tych zjawisk. Strony postanawiają również dołożyć wszelkich starań w walce z przestępczością związaną z tym handlem między innymi za pośrednictwem organizacji i organów międzynarodowych. Bez uszczerbku dla innych mechanizmów współpracy, Strony postanawiają także wykorzystywać w tym celu mechanizm koordynacji i współpracy w zakresie narkotyków, łączący Unię Europejską oraz kraje Ameryki Łacińskiej i Karaibów.

2. Współpraca Stron w tej dziedzinie ma na celu wdrożenie w szczególności:
  - a) programów przeciwdziałania narkomanii; zwłaszcza skierowanych do grup szczególnie narażonych i grup podwyższonego ryzyka;
  - b) projektów w zakresie szkoleń, edukacji, leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych i ułatwiających ich reintegrację w społeczeństwie;
  - c) projektów na rzecz harmonizacji legislacji i działań prowadzonych w tej dziedzinie w Ameryce Środkowej;
  - d) wspólnych programów badawczych;
  - e) środków i działań z zakresu współpracy, mających na celu wspieranie rozwoju alternatywnego, zwłaszcza promocja legalnych upraw drobnych producentów;
  - f) środków kontroli handlu prekursorami i podstawowymi produktami, równoważnych ze środkami przyjętymi przez Wspólnotę Europejską i właściwe organy międzynarodowe;
  - g) środków mających na celu ograniczanie podaży narkotyków, w tym szkolenia z zakresu systemów kontroli administracyjnej w celu zapobiegania nielegalnemu wykorzystywaniu prekursorów chemicznych oraz kontroli powiązanej przestępczości.

Artykuł 48

Współpraca w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i powiązanej z tym przestępczości

1. Strony postanawiają współpracować w celu zapobiegania wykorzystywaniu ich systemów finansowych do prania zysków pochodzących z działalności przestępczej, a w szczególności z handlu narkotykami.
2. Współpraca taka obejmuje udzielanie wsparcia administracyjnego i technicznego na cele rozwoju i wdrażania uregulowań prawnych oraz skutecznego stosowania właściwych norm i mechanizmów. Współpraca umożliwia zwłaszcza wymianę istotnych informacji oraz przyjęcie właściwych norm, pozwalających zwalczać proceder prania pieniędzy, porównywalnych do norm przyjętych przez Wspólnotę Europejską oraz organy międzynarodowe działające w tym obszarze, takie jak Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Organizacja Narodów Zjednoczonych. Promowana jest współpraca na szczeblu regionalnym.

Artykuł 49

Współpraca w dziedzinie migracji

1. Strony potwierdzają znaczenie wspólnego zarządzania przepływem migracji między ich terytoriami. W celu zacieśnienia współpracy, Strony prowadzą kompleksowy dialog, obejmujący wszystkie zagadnienia związane z migracją, w tym nielegalną migrację, przemyt i handel ludźmi oraz przepływy uchodźców. Zagadnienia migracji powinny być uwzględniane w krajowych strategiach rozwoju społeczno-gospodarczego krajów pochodzenia, tranzytu i przeznaczenia migrantów.
2. W ramach współpracy uznaje się skalę zjawiska migracji i przyjmuje, że należy analizować je i omawiać z różnych perspektyw, aby zająć się tą kwestią zgodnie ze stosownymi przepisami międzynarodowymi, wspólnotowymi i krajowymi. Współpraca będzie się skupiać w szczególności na następujących kwestiach:
  - a) podstawowe przyczyny migracji;
  - b) opracowywanie oraz wdrażanie ustawodawstwa krajowego i praktyk krajowych z zakresu ochrony międzynarodowej, w celu zastosowania się do postanowień Konwencji genewskiej z 1951 roku dotyczącej statusu uchodźców oraz załączonego do niej protokołu z 1967 roku, jak również innych właściwych instrumentów regionalnych i międzynarodowych, oraz w celu zagwarantowania przestrzegania zasady non-refoulement;
  - c) zasady przyjmowania oraz prawa i status osób przyjętych, sprawiedliwe traktowanie oraz polityki integracji wszystkich legalnie przebywających obywateli innych krajów, edukacja i szkolenia oraz środki zwalczania rasizmu i ksenofobii, a także wszystkie stosowne przepisy dotyczące praw człowieka migrantów;
  - d) opracowywanie skutecznej polityki zapobiegania nielegalnej imigracji. Koncentruje się ona także na kwestiach przemytu migrantów i handlu ludźmi, w tym sposobach zwalczania sieci i organizacji przestępczych, skupiających przemytników i handlarzy oraz ochrony ofiar tego typu handlu;
  - e) powrót, w humanitarnych i godnych warunkach, osób przebywających nielegalnie oraz readmisja takich osób, zgodnie z ust. 3;

- f) w dziedzinie wiz — kwestie będące przedmiotem wspólnego zainteresowania;
- g) w dziedzinie kontroli granicznych — kwestie dotyczące organizacji, szkoleń, najlepszych praktyk i innych środków operacyjnych, stosowanych w terenie oraz, w stosowanych przypadkach, wyposażenia, mając na uwadze możliwość wykorzystania takiego sprzętu w innym celu;
3. W ramach współpracy mającej na celu zapobieganie i kontrolę nielegalnej imigracji, Strony postanawiają dokonywać readmisji swoich nielegalnych migrantów. W tym celu:
- każdy z krajów Ameryki Środkowej zobowiązuje się dokonywać readmisji swoich obywateli, przebywających nielegalnie na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, na jego wniosek i bez dalszych formalności, dostarczać swoim obywatelom odpowiednie dokumenty tożsamości i zapewniać im niezbędne w tym celu udogodnienia administracyjne;
  - każde z państw członkowskich Unii Europejskiej zobowiązuje się dokonywać readmisji swoich obywateli, przebywających nielegalnie na terytorium któregośkolwiek kraju Ameryki Środkowej, na jego wniosek i bez dalszych formalności, dostarczać swoim obywatelom odpowiednie dokumenty tożsamości i zapewniać im niezbędne w tym celu udogodnienia administracyjne;

Strony postanawiają zawrzeć umowę regulującą specyficzne obowiązki państw członkowskich Unii Europejskiej oraz krajów Ameryki Środkowej w zakresie readmisji, jeśli z takim wnioskiem wystąpi jedna ze Stron i tak szybko, jak to możliwe. Umowa dotyczyć będzie również kwestii readmisji obywateli krajów trzecich oraz bezpaństwowców.

W tym celu, przez „Strony” rozumie się Wspólnotę, którekolwiek z jej państw członkowskich lub którykolwiek z krajów Ameryki Środkowej.

Artykuł 50

Współpraca w dziedzinie zwalczania terroryzmu

Strony potwierdzają znaczenie, jakie przywiązują do walki z terroryzmem i, zgodnie z konwencjami międzynarodowymi, odnośnymi rezolucjami ONZ oraz swoim własnym ustawodawstwem i regulacjami, postanawiają współpracować w celu zapobiegania aktom terroryzmu i ich wyeliminowania. Współpraca odbywa się w szczególności:

- a) w ramach pełnego wdrażania rezolucji nr 1373 Rady Bezpieczeństwa ONZ oraz innych stosownych rezolucji ONZ, oraz konwencji i instrumentów międzynarodowych;
- b) poprzez wymianę informacji o grupach terrorystycznych oraz sieciach je wspierających, zgodnie z prawem międzynarodowym i krajowym; oraz
- c) poprzez wymianę opinii o środkach i metodach stosowanych w celu zwalczania terroryzmu, w tym w dziedzinie szkoleń oraz technologii, oraz wymianę doświadczeń z zakresu zapobiegania terroryzmowi.

TYTUŁ IV

POSTANOWIENIA OGÓLNE I KOŃCOWE

Artykuł 51

Środki

1. Aby umożliwić osiągnięcie celów współpracy określonych w niniejszej Umowie, Strony zobowiązują się dostarczać odpowiednie zasoby, w tym zasoby finansowe, w ramach swoich możliwości i wykorzystując swoje własne kanały. W tym kontekście Strony przyjmują, w zakresie, w jakim to możliwe, program wieloletni i ustalają priorytety, uwzględniając potrzeby i poziom rozwoju krajów Ameryki Środkowej.
2. Strony podejmują wszelkie odpowiednie środki w celu promowania działalności Europejskiego Banku Inwestycyjnego w Ameryce Środkowej i ułatwiania tej działalności, zgodnie z jego procedurami i kryteriami finansowania oraz swoimi przepisami i regulacjami, bez uszczerbku dla uprawnień właściwych władz.
3. Kraje Ameryki Środkowej zapewniają ekspertom ze Wspólnoty Europejskiej udogodnienia i gwarancje oraz zwalniają od podatków realizowane w ramach współpracy operacje przywozu, zgodnie z konwencjami ramowymi, jakie Wspólnota Europejska podpisała z każdym z krajów Ameryki Środkowej.

Artykuł 52

Ramy instytucjonalne

1. Strony postanawiają utrzymać wspólny komitet, utworzony na mocy umowy o współpracy z Ameryką Środkową z 1985 r. i utrzymany na mocy umowy ramowej o współpracy z 1993 r.

2. Wspólny komitet odpowiada za ogólne wykonanie postanowień niniejszej Umowy. W ramach komitetu omawiane są również wszelkie kwestie z zakresu stosunków gospodarczych łączących obie Strony, w tym z poszczególnymi krajami Ameryki Środkowej.
3. Porządek obrad posiedzeń wspólnego komitetu ustalany jest w drodze wzajemnego porozumienia. Komitet sam uchwała postanowienia dotyczące częstotliwości i miejsca swoich posiedzeń, przewodniczenia i innych zagadnień, jakie mogą wynikać, oraz w stosownych przypadkach, ustanawia podkomitety.
4. Ustanawia się wspólny komitet konsultacyjny, w skład którego wchodzi przedstawiciele Komitetu Konsultacyjnego Systemu Integracyjnego Ameryki Środkowej (CC-SICA) i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, wspierający wspólny komitet w zakresie promowania dialogu z gospodarczymi i społecznymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.
5. Strony zachęcają Parlament Europejski i Parlament Środkowoamerykański (Parlacen) do stworzenia, w ramach niniejszej Umowy, międzyparlamentarnej komisji, zgodnie ich przepisami konstytucyjnymi.

Artykuł 53

Definicja pojęcia „Strony”

Do celów niniejszej Umowy, „Strony” oznaczają z, jednej strony Wspólnotę, jej państwa członkowskie lub Wspólnotę i jej państwa członkowskie, w obszarach ich kompetencji, wynikających z Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, oraz, z drugiej strony — republiki Kostaryki, Salwadoru, Gwatemali, Hondurasu, Nikaragui i Panamy, zgodnie z odnośnymi obszarami ich kompetencji. Umowę stosuje się również do środków podejmowanych na terytorium Stron przez jakiegokolwiek władze krajowe, regionalne lub lokalne.

Artykuł 54

Wejście w życie

1. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu, w którym Strony powiadamiają się wzajemnie o zakończeniu procedur niezbędnych do tego celu.
2. Powiadomienia przesyłane są do Sekretarza Generalnego Rady Unii Europejskiej, depozytariusza niniejszej Umowy.
3. Niniejsza Umowa, od dnia wejścia w życie zgodnie z ust. 1, zastępuje umowę ramową o współpracy z 1993 r.

Artykuł 55

Czas obowiązywania

1. Niniejsza Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony. W związku z tym, zgodnie z postanowieniami art. 2 ust. 3 niniejszej Umowy, Strony odwołują deklarację madrycką z 17 maja 2002 r.
2. Każda ze Stron może powiadomić drugą Stronę na piśmie o chęci wypowiedzenia niniejszej Umowy. Wypowiedzenie staje się skuteczne sześć miesięcy po powiadomieniu drugiej Strony.

Artykuł 56

Wypełnianie zobowiązań

1. Strony przyjmują wszelkie ogólne lub szczególne środki, niezbędne do wypełnienia zobowiązań, ciążących na nich na mocy niniejszej Umowy i zapewniają ich zgodność z celami ustanowionymi w niniejszej Umowie.
2. Jeżeli jedna ze Stron uważa, że druga Strona nie wypełnia zobowiązania, wynikającego z niniejszej Umowy, może podjąć odpowiednie środki. Przed ich podjęciem, w ciągu 30 dni, Strona ta musi dostarczyć wspólnemu komitetowi wszelkie istotne informacje, niezbędne do szczegółowej analizy sytuacji w celu znalezienia rozwiązania możliwego do przyjęcia przez Strony.

Wśród środków pierwszeństwo mają te, które w najmniejszym stopniu zakłócają funkcjonowanie niniejszej Umowy. Wspólny komitet jest niezwłocznie powiadamiany o takich środkach, które na wniosek drugiej Strony podlegają konsultacjom na jego forum.

3. W drodze odstępstwa od ust. 2, każda ze Stron może niezwłocznie podjąć odpowiednie środki, w zgodzie z normami prawa międzynarodowego, w następujących przypadkach:

- a) wypowiedzenie niniejszej Umowy, niezajdujące uzasadnienia w zasadach ogólnych prawa międzynarodowego;
- b) naruszenie przez drugą Stronę zasadniczych elementów niniejszej Umowy, o których mowa w art. 1 ust. 1.

Druga Strona może wystąpić o zorganizowanie pilnego spotkania Stron w ciągu 15 dni, poświęconego szczegółowej analizie sytuacji w celu znalezienia rozwiązania, możliwego do przyjęcia przez Strony.

Artykuł 57

Dalszy rozwój

1. Strony mogą za obopólną zgodą rozszerzać niniejszą Umowę celem jej uzupełnienia i poszerzenia jej zakresu, zgodnie z ich ustawodawstwem, poprzez zawieranie umów dotyczących specyficznych sektorów lub działań w świetle doświadczenia nabytego w trakcie jej wykonywania.
2. Żadne możliwości współpracy nie są wykluczane. Strony mogą powierzyć wspólnemu komitetowi zbadanie praktycznych możliwości współpracy, leżących w ich wspólnym interesie.
3. W odniesieniu do wykonania niniejszej Umowy, każda ze Stron może przedstawiać sugestie dotyczące rozszerzenia współpracy we wszystkich dziedzinach, z uwzględnieniem doświadczenia nabytego w trakcie jej wykonywania.

Artykuł 58

Ochrona danych

Do celów niniejszej Umowy, Strony postanawiają zapewnić wysoki poziom ochrony operacji przetwarzania danych osobowych i innych danych, zgodnie z najsurowszymi normami międzynarodowymi.

Artykuł 59

Terytorialny zakres stosowania

Niniejsza Umowa obowiązuje, z jednej strony, na terytoriach, na których obowiązują postanowienia Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, na warunkach w nim określonych, oraz, z drugiej strony, na terytoriach republik Kostaryki, Salwadoru, Gwatemali, Hondurasu, Nikaragui i Panamy.

Artykuł 60

Teksty autentyczne

Niniejszą Umowę sporządzono w dwóch egzemplarzach w językach angielskim, duńskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, niderlandzkim, niemieckim, portugalskim, szwedzkim i włoskim, przy czym każdy z tych tekstów jest tak samo autentyczny.

Hecho en Roma, el quince de diciembre del dos mil tres.

Udfærdiget i Rom den femtende december to tusind og tre.

Geschehen zu Rom am fünfzehnten Dezember zweitausendunddrei.

Έγινε στη Ρώμη, στις δέκα πέντε Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες τρία.

Done in Rome on the fifteenth day of December in the year two thousand and three.

Fait à Rome, le quinze décembre deux mille trois.

Fatto a Roma, addì' quindici dicembre duemilatre.

Gedaan te Rome, de vijftiende december tweeduizenddrie.

Feito em Roma, em quinze de Dezembro de dois mil e três.

Tehty Roomassa viidentenätoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattakolme.

Som skedde i Rom den femtonde december tjugohundratre.

Pour le Royaume de Belgique

Voor het Koninkrijk België

Für das Königreich Belgien

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

På Kongeriget Danmarks vegne

Für die Bundesrepublik Deutschland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

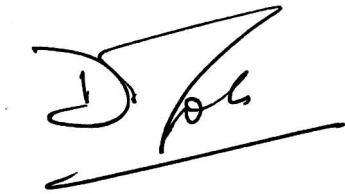

Pour la République française

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'D. Kenny', with a horizontal line underneath.

Per la Repubblica italiana

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Massimo D'Alema', with a horizontal line underneath.

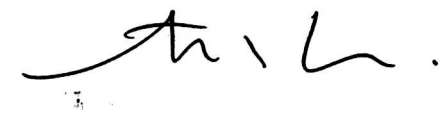
Pour le Grand-Duché de Luxembourg

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Jean-Claude Juncker', with a horizontal line underneath.

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'R. Lourenço', with a horizontal line underneath.

Für die Republik Österreich

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Michael Spindelegger', with a horizontal line underneath.

Pela República Portuguesa

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'António Costa', with a horizontal line underneath.

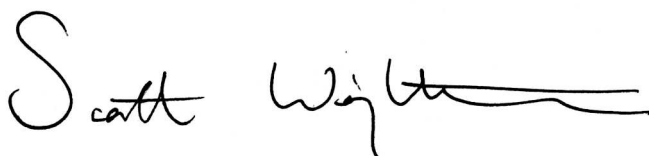
Suomen tasavallan puolesta

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Por la Comunidad Europea

For Det Europæiske Fællesskab

Für die Europäische Gemeinschaft

Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα

For the European Community

Pour la Communauté européenne

Per la Comunità europea

Voor de Europese Gemeenschap

Pela Comunidade Europeia

Euroopan yhteisön puolesta

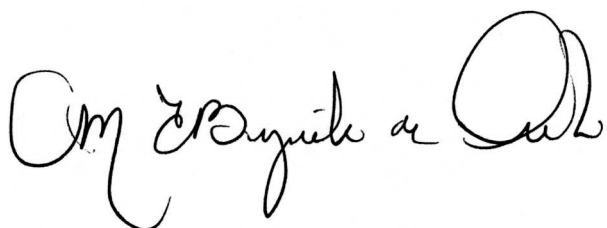
På Europeiska gemenskapens vägnar

Por la República de Costa Rica

Por la República de El Salvador

Por la República de Guatemala

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, circular loop at the top, followed by several smaller loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Por la República de Honduras

A handwritten signature in black ink, featuring a large, sweeping horizontal stroke that curves upwards at the end, with several smaller loops and strokes underneath.

Por la República de Nicaragua

A handwritten signature in black ink, starting with a large, circular loop on the left, followed by several smaller loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Por la República de Panamá

A handwritten signature in black ink, featuring a large, sweeping horizontal stroke that curves upwards at the end, with several smaller loops and strokes underneath.

—

ZAŁĄCZNIK

DEKLARACJE JEDNOSTRONNE UNII EUROPEJSKIEJ

Deklaracja Komisji i Rady Unii Europejskiej w sprawie klauzuli dotyczącej powrotu i readmisji nielegalnych migrantów (art. 49)

Artykuł 49 stosuje się bez uszczerbku dla wewnętrznego podziału kompetencji między Wspólnotę Europejską i jej państwa członkowskie w zakresie zawierania umów o readmisji.

Deklaracja Komisji i rady unii Europejskiej w sprawie klauzuli dotyczącej definicji stron (art. 53)

Postanowienia niniejszej Umowy, które objęte są częścią III tytułem IV Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, są wiążące dla Zjednoczonego Królestwa i Irlandii jako oddzielnych Umawiających się Stron, a nie jako części Wspólnoty Europejskiej, dopóki Zjednoczone Królestwo lub Irlandia (w zależności od przypadku) nie powiadomi Ameryki Środkowej jako Strony, że zostało(-a) objęte(-a) tymi postanowieniami jako część Wspólnoty Europejskiej zgodnie z Protokołem w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, załączonym do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. To samo ma zastosowanie do Danii, zgodnie z Protokołem w sprawie stanowiska Danii załączonym do wspomnianych traktatów.

Wspólna deklaracja dotycząca tytułu II dotyczącego dialogu politycznego

Strony zgadzają się, by Belize, jako pełny członek Systemu Integracji Środkowoamerykańskiej (SICA), uczestniczyło w dialogu politycznym.
